

Ministerie van Financiën

> Retouradres Postbus 20201 2500 EE Den Haag

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten Generaal
Postbus 20018
2500 EA 'S-GRAVENHAGE

Directie Financiële Markten

Korte Voorhout 7
2511 CW Den Haag
Postbus 20201
2500 EE Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Ons kenmerk

FM/2014/1060 M

Uw brief (kenmerk)

Bijlagen

Beantwoording schriftelijk
overleg

Brief stand van zaken centrale
Wft-examinering

Ontwikkeling percentage
geslaagden Wft-examinering

Datum 30 juni 2014

Betreft Beantwoording schriftelijk overleg stand van zaken centrale Wft-
examinering

Geachte voorzitter,

Bijgaand treft u aan de antwoorden op de door mij op 24 juni jongstleden
ontvangen vragen van de Vaste Kamercommissie voor Financiën in het kader van
een schriftelijk overleg over de stand van zaken met betrekking tot centrale Wft-
examinering.

Hoogachtend,

de minister van Financiën,

J.R.V.A. Dijsselbloem

II. Reactie van de minister

Ik heb met belangstelling kennis genomen van de opmerkingen en vragen van de leden van de fracties van de VVD, de PvdA, de SP, het CDA, de PVV en D66. Hieronder ga ik per fractie op de gestelde vragen in.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de VVD

De leden van de VVD fractie wijzen erop dat ik het op dit moment nog prematuur vind om op basis van de eerste ervaringen en slagingspercentages conclusies te trekken met betrekking tot de centrale examinering. Deze leden vragen in dit kader wanneer het wel mogelijk is om conclusies te trekken.

De verwachting is dat in het najaar de aantallen voor zowel de initiële Wft examens als de PEplus-examens zodanig zijn dat er per module conclusies te trekken zijn over de slagingspercentages. Tegen die tijd zal naar verwachting circa 10 tot 15 procent van de geprognosticeerde examens zijn afgelegd.

Verder vragen de leden van de VVD-fractie naar de voorbereiding van het nieuwe vakbekwaamheidsbouwwerk. Meer concreet vragen deze leden waarom in februari 2014 gestart is, welke afwegingen daarbij gemaakt zijn en of is overwogen het nieuwe systeem langer te testen en bijgevolg later in te voeren.

Het nieuwe vakbekwaamheidsbouwwerk is voorbereid door het College Deskundigheid Financiële Dienstverlening (CDFD) in samenwerking met een groot aantal werkgroepen van deskundigen. Vervolgens hebben hierover marktconsultaties plaatsgevonden die tot allerlei bijstellingen hebben geleid. Op verzoek van de Tweede Kamer hebben eind 2013 nog aanvullende overleggen tussen mijn ministerie en de brancheorganisaties plaatsgevonden.

De nieuwe eind- en toetstermen zijn eind 2013 definitief vastgesteld en sinds 1 januari 2014 geïmplementeerd. Het totale proces heeft ongeveer drie jaar in beslag genomen.

De examinering via de centrale examenbank is sinds begin 2013 voorbereid. Hiertoe is een projectorganisatie ingericht die de benodigde aanbestedingstrajecten heeft uitgevoerd. Daarbij ging het om de selectie van een leverancier voor de examenafname-applicatie en om de selectie van een leverancier voor de examenvragen (de content). Tevens heeft de projectorganisatie alle noodzakelijke voorbereidingen binnen en tussen de betrokken organisaties verricht om het examenafnameproces begin 2014 te implementeren.

Het nieuwe vakbekwaamheidsbouwwerk is 1 januari 2014 gestart. Inschrijven was mogelijk vanaf 3 januari. De examinering via de centrale examenbank is een maand later gestart. Dit had twee belangrijke overwegingen. Ten eerste bleken in december 2013 niet alle exameninstituten hun werkprocessen (bijv. om hun kandidaten in te schrijven) al voldoende op het werkproces van de centrale examenbank te hebben afgestemd. Mogelijk kwam dat mede omdat men wellicht

afwachtte of het overleg met de Tweede Kamer nog tot wijzigingen zou leiden. Ten tweede had de leverantie van de content in december 2013 en de kwaliteitscontrole daarop door het CDFD enige vertraging opgelopen. De iets latere start was verantwoord omdat er een ruime overgangstermijn is die kort daarvoor van anderhalf naar twee jaar was verlengd en de exameninstellingen aangaven pas in februari of maart jl. te zullen starten met inschrijvingen voor examens. Anderzijds was er geen aanleiding om nog verder uit te stellen.

Directie Financiële Markten

Ons kenmerk
FM/2014/1060 M

Gezien de klachten die de ketenpartners hebben ontvangen en het feit dat er vragen zijn aangepast, vragen de leden van de VVD-fractie of er sprake is geweest van "niet-deugende vragen" en "verkeerde vraagstellingen".

Op een aantal punten sloten de vragen niet optimaal aan bij de nieuwe eisen die de eind- en toetstermen aan de vragen stelden. Daarom zijn er vragen aangepast. Verder is het ondanks een zorgvuldig proces toch altijd mogelijk dat vragen in de praktijk niet blijken te voldoen. Dat geldt voor bijna elk examen. Daarom vindt continu evaluatie plaats en worden de scores door de onderwijskundigen bijgehouden.

Verder vragen deze leden naar de gevolgen van de aanpassingen voor de uitslag van de examens en het slagingspercentage. Ook vragen zij hoe vaak het is voorgekomen dat een vraag is verwijderd en als gevolg daarvan de uitslag opnieuw is berekend, alsmede welke criteria gehanteerd worden om een vraag achteraf te verwijderen.

Gebleken is dat een aantal vragen niet voldeed aan de kwaliteitseisen die gelden voor de inhoud van de examenbank. Die vragen werden aangepast (of als dat niet mogelijk is verwijderd uit de examenbank). Dat leidt tot een bijstelling van de score bij degenen die een voorlopige uitslag hebben ontvangen (alle kandidaten die examen hebben gedaan, ontvangen eerst een voorlopige uitslag voordat de definitieve uitslag vastgesteld wordt). Overigens kunnen kandidaten die volgens de eerste voorlopige uitslag "geslaagd" zijn niet meer zakken door deze bijstelling. Bijstelling van de score wordt namelijk alleen toegepast bij de kandidaten die volgens de eerste voorlopige uitslag "gezakt" zijn. Een vraag moet zodanig zijn dat een kandidaat in redelijkheid op het juiste antwoord kan komen. Vragen worden verwijderd als dat om onderwijskundige of inhoudelijke redenen niet het geval bleek dan wel als bij nader inzien geen van alle alternatieven het juiste antwoord bevat. In totaal heeft herberekening van de examenuitslag in 77 gevallen plaatsgevonden waardoor gezakte kandidaten alsnog waren geslaagd.

In dit kader vragen de leden van de VVD-fractie ook naar mijn mening over twee concrete vragen en over het feit dat examinandi die niet slagen €120 voor een herexamen moeten betalen.

De vraag 'Wat is een laadschop?' is een voorbeeld van een kennisvraag uit de module Wft Schade Zakelijk. In de toetstermen van Wft Schade Zakelijk staat vermeld dat de kandidaat de in de transportsector gebruikelijke transportmiddelen en hun benamingen kan onderscheiden. Bij het samenstellen van de eind- en toetstermen is nadrukkelijk gekozen voor een abstractere formulering zodat niet bij elke verandering in wet of regelgeving de toetstermen herschreven hoeven te worden. 'Wat is een laadschop?' is een voorbeeld van een kennisvraag die binnen deze toetsterm past. Een zakelijk schadeadviseur op startend niveau wordt geacht bekend te zijn met deze machine, zodat hij de risico's die het werken met zo'n

machine voor de ondernemer die eigenaar is, in kaart kan brengen en kan verzekeren.

Directie Financiële Markten

De vraag 'Een vrouw opent een spaarrekening voor haar pasgeboren kind. Moet de adviseur haar eerst feliciteren of meteen met het adviesgesprek beginnen?' is een voorbeeld van een vraag inzake professioneel gedrag. De vragen over professioneel gedrag zijn nieuw ingevoerd per 1 januari 2014. Gelet op het relatief grote aantal klachten over dit type vragen heeft het CDFD deze herbeoordeeld en aangescherpt.

Ons kenmerk
FM/2014/1060 M

Ik probeer te voorkomen dat kandidaten gedupeerd worden. Eventuele gebreken in vragen waren tot nu toe de reden om te werken met een voorlopige en een definitieve uitslag. Onderzoek naar een vraag kan leiden tot aanpassing of wijziging van de vraag in de examenbank. Dit kan weer leiden tot een bijstelling van de score van een kandidaat waardoor de uitslag van "gezakt" naar "geslaagd" gaat. Dan hoeft de kandidaat niet opnieuw te betalen om opnieuw examen te doen. Overigens ga ik niet over de examenprijs die exameninstituten vragen voor examens en herexamens. Wel betalen exameninstituten per afgenomen examen € 46 leges aan de Staat.

In het kader van de cesuur vragen de leden van de VVD-fractie naar een vergelijking met andere opleidingen en examens en naar de reden van een eventuele afwijking van de cesuur van de Wft-examens.

De cesuur van 70% komt neer op 55% na correctie voor de gok- of raadkans. Bij examens wordt vaak uitgegaan van een minimum van 55% beheersing van inhoud. Dit percentage wordt in Nederland gezien als de *absolute* ondergrens. Echter, de Wft-examens bestaan uit gesloten vragen. Dit heeft tot gevolg dat een kandidaat een aantal antwoorden correct zal raden (gok- of raadkans). Ook als kandidaten geen enkel antwoord weten, kunnen zij in het geval van meerkeuzevragen punten verdienen door te gokken. Er kan niet geconcludeerd worden dat het Wft-examen met een cesuur van 70% afwijkt van vergelijkbare examens omdat de cesuur van 70% neer komt op 55% (absolute ondergrens) na correctie voor de gok- of raadkans.

Deze leden vragen tevens naar het gevolg van een verlaging van de cesuur van 70% naar 55%. Verder vragen deze leden of de cesuur de afgelopen periode voor bepaalde Wft-examens is bijgesteld en zo ja, wat voor gevolgen dit heeft gehad voor de slagingspercentages. Ook vragen de leden van de VVD-fractie welke gevolgen een toekomstige bijstelling van de cesuur heeft voor reeds afgelegd examen.

Als de cesuur niet op 70% maar op 55% zou zijn belegd, zou geen rekening gehouden zijn met de kans dat kandidaten een aantal antwoorden correct zal raden. In de Wft-examens is echter *wel* sprake van deze gok- of raadkans vanwege de gesloten vraagvorm. Een cesuur van 55% zou betekenen dat aan de kandidaten ongeveer 30 tot 35% beheersing van de inhoud wordt gevraagd. Dit is te laag, zeker in kader van de gewenste professionalisering van de vakbekwaamheid van de financiële adviseurs.

Het gemiddelde slagingspercentage van de start tot en met 21 juni jongstleden is bij een cesuur van 70%: 34,3%. Indien de cesuur op 55% zou zijn vastgelegd, zou het gemiddelde slagingspercentage 78,1% zijn (een verschil van 43,8%).

Sinds de start van de centrale examenbank tot en met nu heeft er geen bijstelling van de cesuur plaatsgevonden. Daarentegen vindt er wel bijstelling plaats van de uitslag als blijkt dat een gestelde vraag niet voldeed aan de kwaliteitseisen die gelden voor de inhoud van de examenbank. Tot nu toe is 2% van de kandidaten die in eerste instantie gezakt waren na een aangepaste voorlopige uitslag alsnog geslaagd maar de verwachting is dat dit aantal sterk afneemt door het ingerichte kwaliteitsproces.

Om de kwaliteit van de examens te waarborgen worden de Wft-examens geëvalueerd en worden de examenresultaten geanalyseerd. Op basis van deze analyses kan worden besloten om in de toekomst de cesuur voor de Wft-examen naar boven of naar beneden bij te stellen. Dit heeft geen gevolgen voor de reeds afgelegde examens.

De leden van de VVD-fractie wijzen erop dat in de praktijk alleen kandidaten met een examenuitslag lager dan een vijf de examens kunnen inzien. Deze leden vragen in deze context of dit niet in strijd is met de beleidsregels van het CDFD en of het onwenselijk is dat niet alle kandidaten hun gemaakte examens kunnen inzien.

In de beleidsregels is vastgelegd dat gezakte kandidaten met een examenuitslag van minimaal een 4 de examens kunnen inzien op een afgesproken toetslocatie van DUO. In de praktijk betekent dit (vanwege afrondingen) dat zij minimaal een 3,5 moeten scoren en maximaal een 5,5. Ik vind deze beperking van het aantal kandidaten wenselijk omdat ik het risico op bekend worden van examenvragen in de markt wil beperken. Bovendien vind ik kostenbeheersing van belang. Als een kandidaat lager dan een 3,5 heeft gescoord, levert het geven van inzage weinig nuttige informatie over het slecht gescoorde examen omdat hij er dan van uit kan gaan dat hij op alle onderdelen (en niet op enkele specifieke) gefaald heeft.

De leden van de VVD-fractie vragen naar de omvang van de Centrale Examenbank. Meer concreet vragen deze leden naar de verhouding tussen het aantal vragen en het grote aantal kandidaten dat voor 2016 (PEplus) examen moet doen, de huidige verdeling van de vragen tussen initieel en PEplus, de verdeling van de vragen per module en wanneer het aantal vragen zal zijn toegenomen tot 6.000.

De verwachting is dat voor 1 januari 2016 circa 120.000 kandidaten een initieel Wftexamen zullen doen en dat ca. 60.000 kandidaten twee à drie verschillende PEplus examens zullen doen. Eind 2015 zal de examenbank aangevuld zijn tot ruim 4.100 toetsvragen. Ook zal de examenbank jaarlijks worden geactualiseerd. Dit betekent dat de omvang ruim voldoende is om per module *at random* examens aan de verwachte hoeveelheid kandidaten aan te bieden, die ook alleen al vanwege de actualisering in 2015 en 2016 verschillend zullen zijn. Daarnaast is het een voordeel dat een deel van de toetsvragen zowel in de initiële examens als de PE-examens gebruikt wordt, waardoor deze omvang van de examenbank ook toereikend is.

Deze PEplusexamens worden tot en met 31 december 2015 afgenomen naast de initiële examens. Een PEplus-examen toetst alleen relevante actualiteiten, vaardigheden en competenties. In de examenbank zitten momenteel circa 1.300 toetsvragen verdeeld over de negen modules. Deze zien zowel op de initiële

examens als op de examens voor PEplus. Het grootste deel van de vragen voor de PEplus-examens (met name vaardigheden en competenties) wordt momenteel ook gebruikt voor de initiële examens. De vragen zijn dus niet eenduidig te verdelen over de initiële respectievelijk PEplus-examens.

<i>Module</i>	<i>Totaal aantal beschikbare vragen</i>
Basis	176
Consumptief krediet	85
Hypothecair krediet	107
Inkomen	180
Pensioen	121
Schade Particulier	131
Schade Zakelijk	158
Vermogen	150
Zorg	119
PEplus Basis	39
PEplus Consumptief krediet	34
PEplus Hypothecair krediet	93
PEplus Inkomen	74
PEplus Pensioen	47
PEplus Schade Particulier	36
PEplus Schade Zakelijk	44
PEplus Vermogen	59
PEplus Zorg	43

Wat betreft de definitieve examenuitslag vragen de leden van de VVD-fractie wanneer het mogelijk is dat de definitieve uitslag binnen 48 uur kan worden gegeven en wat de gevolgen hiervan zijn voor de inzage van gemaakte examens.

Per 1 september 2014 wordt de definitieve uitslag binnen 48 uur afgegeven. De inzage wordt niet door de exameninstututen verzorgd, maar op locaties van DUO. Omdat elke kandidaat een uniek examen heeft gemaakt (de examenbank stelt *at random* examens samen) moet DUO voor elke inzage dat unieke examen "klaarzetten". Het moment van inzage hangt af van de beschikbaarheid van de kandidaat en de planning van DUO binnen de afgesproken kaders. Binnenkort zal op de uitslagen zoveel mogelijk geautomatiseerd gedetailleerde feedback worden vermeld, zodat voor kandidaten direct inzichtelijk is hoe zij op de verschillende eind- en toetstermen hebben gescoord. Ik verwacht dat hierdoor de behoefte aan inzage in het afgelegde examen op locatie zal afnemen.

De leden van de VVD-fractie vragen of ik bekend met de onvrede die heerst, omdat bezwaar en beroep tegen de examenuitslag niet mogelijk is. In dat kader vragen deze leden wat de reden is dat bezwaar en beroep niet mogelijk is en of dit toch nog mogelijk is. Tevens vragen deze leden naar andere voorbeelden van examens zonder bezwaar- en beroepmogelijkheid.

Ja, deze onvrede is mij bekend. Het bekendste voorbeeld waar geen bezwaar of beroep mogelijk is, zijn de examens in het voortgezet onderwijs. De examenuitslag is een besluit in de zin van de Algemene wet bestuursrecht (Awb). De examenuitslag houdt een beoordeling van het kennen of kunnen van een kandidaat of leerling in die ter zake is geëxamineerd of op enigerlei andere wijze is getoetst, dan wel inhoudende de vaststelling van opgaven, beoordelingsnormen of nadere regels voor die examinering of toetsing. Volgens

art. 8.4 derde lid, aanhef en onder b van de Awb kan geen beroep bij de rechter worden ingesteld tegen een dergelijk besluit. Omdat de beroepsmogelijkheid is uitgesloten, bestaat krachtens art. 7:1 Awb geen recht om bezwaar tegen de uitslag in te dienen.

Directie Financiële Markten

Ons kenmerk
FM/2014/1060 M

Betreffende de problematiek bij MBO- en HBO-instellingen vragen de leden van de VVD-fractie of de koppeling tussen MBO- of HBO-opleiding en Wft-diploma een keuze is van studenten. Ook vragen de leden of het redelijk is dat studenten in de problemen komen door de invoering van een nieuw vakbekwaamheidsbouwwerk.

De koppeling tussen een MBO- of HBO- opleiding en Wft-diploma is een keuze van de onderwijsinstelling zelf. Als de koppeling bij de betreffende opleiding om wat voor reden dan ook niet goed functioneert, is het aan de opleiding de afweging te maken wat redelijk is richting haar studenten.

Verder vragen deze leden of een onderwijsinstelling zomaar de koppeling los kan laten gedurende het schooljaar en of de oproep dit tijdelijk toch te doen een oproep tot coulance is.

De hogescholen zijn vrij om te kiezen om de Wft-examens in hun curriculum te integreren. De structuur en de doelstelling van de wetgeving maakt dat hogescholen niet anders behandeld worden dan de commerciële instellingen, juist om de waarde van de diploma's te beschermen. De hogescholen vertrouwen ik uiteraard de keuzes die ze daarin hebben gemaakt of nog zullen maken toe.

De leden van de VVD-fractie willen daarnaast weten of ik bereid ben op zeer korte termijn in gesprek te gaan met de MBO- en HBO-sector over deze problematiek.

De afgelopen maanden heeft het CDFD meerdere gesprekken gevoerd met MBO- en HBO-instellingen en met de MBO- en HBO raad. Hiervoor heb ik het CDFD mede gemandateerd. Uit deze gesprekken is naar voren gekomen dat voor diverse MBO- en HBO-studenten en MBO- en HBO-instellingen de examens naar hun oordeel niet aansluiten bij hun opleidingen, te moeilijk zijn of niet voldoen aan de kwaliteitseisen van de desbetreffende school. Op basis van deze gesprekken is er onder andere voor gekozen om de richtlijnen voor de verschillende soorten vragen bekend te maken zodat opleiders concreter inzicht krijgen in de wijze waarop de vragen worden vormgegeven en de lesstof hier beter op kunnen laten aansluiten. Daarnaast is een tijdelijke oplossing voor MBO- en HBO-instellingen om de koppeling van hun diploma's met Wft-examens facultatief te maken. Wanneer deze koppeling door de MBO- of HBO-instelling is gemaakt en in stand wordt gehouden, moet de student aan dezelfde eisen voldoen die aan elke andere examenkandidaat in het kader van het Wft-examen worden gesteld. Het CDFD is en blijft bereikbaar voor marktpartijen, waaronder de MBO- en HBO-instellingen, om hun ervaringen met het nieuwe vakbekwaamheidstelsel te delen, problemen aan te kaarten en oplossingen voor te dragen. Met de hogescholen is afgesproken dat deze in de zomer een aparte bijeenkomst zullen houden met CDFD om hun specifieke problematiek in kaart te brengen en hun behulpzaam te zijn bij het helpen van hun studenten. Ook zal CDFD meer informatie gaan verstrekken over onderwerpen als cesuur, puntentelling en het maken van vragen.

Een invoeringsdatum van 1 januari sluit volgens de leden van de VVD-fractie niet aan bij onderwijsinstellingen. Deze leden vragen zich af of dit consequenties moet

hebben aangaande de invoering van wijzigingen in het vakbekwaamheidsbouwwerk.

Directie Financiële Markten

Ons kenmerk
FM/2014/1060 M

Bij het bepalen van de invoeringsdatum weeg ik verschillende belangen af, die ruimer zijn dan alleen de belangen van MBO- en HBO-instellingen en hun studenten. Deze groep had in het verleden een bescheiden aandeel van ca. 10% binnen de totale groep Wft-examinandi. Het Bgfo is gericht op de financiële dienstverleners, die doorgaans al werkzaam zijn. Voor financiële ondernemingen zijn vaste verandermomenten en kalenderjaren in plaats van schooljaren van belang. Alles afwegende is de datum van 1 januari een goede balans. Ik verwacht niet dat dit in de toekomst anders zal zijn, maar dat moet uiteraard van geval tot geval worden gezien.

De leden van de VVD-fractie wijzen erop dat het Studiecentrum Financiële Branche (SCFB) adviseert om het afleggen van een PEplus examen uit te stellen. Zij vragen naar de reden hiervoor.

Het SCFB heeft in een nieuwsbrief de volgende reden aangegeven:

“De examens zijn compleet nieuw. Ook opleidingsinstituten en exameninstellingen zelf hebben geen inzicht in de vragen en de totstandkoming daarvan gekregen. Daarmee is het voor de eerste PEplus-deelnemers lastig, zo niet onmogelijk, om zich fatsoenlijk voor te bereiden. Dat is de belangrijkste reden om deelname aan het eerste examen nog even uit te stellen”.

Het advies aan financiële adviseurs in maart jl. luidde: “geef uzelf de tijd om te weten te komen wat u in zo’n examen nou eigenlijk te wachten staat én hoe het precies bevraagd wordt. Volg een zinvolle voorbereiding in de leervorm die bij u past en ga dan het examen ook echt doen.”

In dit kader vragen de leden van de VVD-fractie daarnaast of het klopt dat de Rabobank de examens voor haar adviseurs heeft uitgesteld en of andere bedrijven een vergelijkbaar besluit hebben genomen.

Uit navraag bij Rabobank blijkt dat zij haar medewerkers eerst intern wil voorbereiden op de examens. Rabobank wil eerst een goed beeld krijgen van de inhoud en afname van de examens om zo een goed opleidingsplan te kunnen ontwikkelen voor haar medewerkers. Hoewel ik daarvan geen volledig overzicht heb, bereiken mij wel signalen dat meer bedrijven een dergelijke afweging maken.

De leden van de VVD-fractie vragen naar de reeds gemaakte kosten en de toekomstige kosten van de invoering van het nieuwe vakbekwaamheidsbouwwerk.

De projectkosten voorafgaande aan de start van de Centrale Examenbank bedroegen ca. € 1,5 mln. Tot en met 2016 zal ca. € 2 mln. worden geïnvesteerd in de verdere uitbreiding en het beheer van de content. Daarnaast zijn er met deze nieuwe overheidstaak structurele uitvoeringskosten ontstaan doordat CDFD en DUO ieder een deel van de uitvoering voor hun rekening nemen. Deze bedragen ca. € 3 mln. in 2014 en zijn deels afhankelijk van het aantal daadwerkelijk afgenomen examens. Met ingang van 2017 zal het alleen nog gaan om de structurele uitvoeringskosten van DUO en CDFD en het beheer van de content.

Voorts vragen deze leden hoe dit bedrag zich verhoudt met vergelijkbare opleidingen en examens.

Directie Financiële Markten

Ons kenmerk
FM/2014/1060 M

De projectkosten zijn aanvaardbaar gehouden doordat ik veel werk kon laten uitvoeren door DUO die tegen kostprijs werkt en door het (stafbureau van) het CDFD. Voor het verwerven van de content van de centrale examenbank en voor het gebruik van de examenapplicatie heb ik Europese aanbestedingen uitgeschreven. Ik ga ervan uit op deze wijze de economisch meest gunstige partijen te hebben geselecteerd.

Ik heb geen gegevens van commerciële exameninstellingen inzake het ontwikkelen van examens en het opzetten van databanken. Het lijkt echter aannemelijk dat het economischer is om één landelijke databank met vragen voor negen (examen)modules te ontwikkelen en te beheren dan om dit per exameninstituut afzonderlijk te doen.

De leden van de VVD-fractie vragen naar de samenwerking tussen de ketenpartners.

Een duidelijke taakverdeling en goede samenwerking tussen de ketenpartners (Minfin, CDFD, DUO, AFM) zijn cruciaal. Hiertoe is in 2013 een stuurgroep samengesteld met de ketenpartners die gedurende de aanloop- en startfase periodiek bijeen is gekomen. De structurele taakverdeling voor het nieuwe stelsel is vastgelegd.

Voorts vragen deze leden of een totaaloverzicht van de slagingspercentages per module kan worden gegeven, alsmede de ontwikkeling daarin.

Een totaaloverzicht van de slagingspercentages en de slagingspercentages per module, alsmede de ontwikkeling hiervan sinds de start, is als bijlage bij deze antwoorden opgenomen.

De slagingspercentages voor de initiële Wft modules Schadeverzekering Zakelijk en Consumptief Krediet zijn aanmerkelijk lager dan de overige slagingspercentages. Voor de PE-plus examens voor beide modules slaagt echter circa 65% in juni. Dat betekent dat al eerder gediplomeerde adviseurs in staat zijn om de vragen voldoende te beantwoorden. Dat kan erop duiden dat de examinandi voor de initiële examens nog niet voldoende zijn getraind in de vaardigheden en competenties, maar het aantal examinandi is nog te beperkt om er definitieve conclusies aan te kunnen verbinden. Deze modules houden wel mijn bijzondere aandacht.

Tot slot vragen de leden van de VVD-fractie welke mogelijkheden er zijn voor verdere verbetering van het vakbekwaamheidsbouwwerk en of daarbij de sector betrokken wordt.

Praktijkervaringen van examenkandidaten worden op dit moment al veelvuldig gebruikt om de kwaliteit van de examinering te verbeteren. Ik sta open om praktijkervaringen die zijn binnengekomen bij het loket van brancheorganisaties te gebruiken om de kwaliteit van de centrale examinering te verbeteren. et CDFD gemandateerd om namens mij de kwaliteitsborging van de examens te verzorgen. Daarbij kan ook de feedback van brancheorganisaties bruikbaar zijn. Uiteraard is het CDFD bereid om hierover in overleg met mij in gesprek te gaan om te bezien

of voorgestelde verbeteringen noodzakelijk en wenselijk zijn. CDFD zal daartoe contact leggen.

Directie Financiële Markten

Voorts vragen deze leden of de Kamer in oktober 2014 nogmaals over de stand van zaken kan worden geïnformeerd.

Ons kenmerk
FM/2014/1060 M

Ja, ik zal u in oktober 2014 nogmaals over de stand van zaken informeren.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PvdA

De leden van de PvdA-fractie wijzen erop dat de constructie van de examenvragen is uitbesteed aan een externe partij. In dat kader vragen deze leden wat voor invloed de zorgen van onderwijsinstellingen hebben op deze aanbesteding.

De aanbesteding is gestart in de tweede helft van 2013, leidde eind 2013 tot een voorgenomen gunning en begin 2014 tot definitieve gunning. Op de aanbesteding als zodanig hebben zorgen over de kwaliteit van examenvragen geen invloed gehad omdat de zorgen pas daarna zijn ontstaan. Het CDFD ziet er uiteraard wel op toe dat de externe contentleverancier bij de constructie en het onderhoud van examenvragen rekening houdt met feedback over de kwaliteit (blijkend uit klachten van examinandij of bijv. van onderwijsinstellingen en exameninstututen).

Verder vragen de leden van de PvdA-fractie op welke manier het CDFD kwaliteitscontrole uitvoert bij deze partij.

De geleverde examenvragen worden, alvorens ze in de examenbank worden opgenomen, eerst beoordeeld door een toetsdeskundige (hiervoor aangesteld bij het CDFD). De toetsdeskundige doet een toetstechnische en taaltechnische controle op de aangeleverde content. Vervolgens worden de examenvragen beoordeeld door inhoudsdeskundigen die het CDFD adviseren en die de vraag beoordelen op de inhoud. Deze inhoudsdeskundigen zijn werkzaam op het gebied van hun expertise en bekijken of de vraag inhoudelijk correct is en (als het om competenties, vaardigheden en gedrag gaat) of de echte beroepspraktijk beschreven wordt. Naast kwaliteitscontrole bij de constructie is er sprake van richtlijnen vooraf, die worden gedeeld en indien nodig besproken tussen partijen. Daarnaast vindt op basis van uitwisseling van psychometrische gegevens rondom examinering en analyse op basis van examen-afname achteraf verder overleg plaats over kwaliteitsverhoging van de content van de examenbank.

Inzake het verbeterproces wijzen de leden van de PvdA-fractie er op dat de vragen over professioneel gedrag opnieuw worden beoordeeld. Deze leden willen in dat kader weten op welke wijze dit gebeurt.

De vragen over professioneel gedrag zijn –op basis van duidelijke richtlijnen- beoordeeld en indien nodig aangescherpt. Daarnaast zijn op basis van de richtlijnen nieuwe vragen over professioneel gedrag geconstrueerd en in de examenbank opgenomen. De vragen die voor dit niveau worden gemaakt, kenmerken zich door het volgende:

- er staat een dilemma centraal. Een dilemma is in dat verband een keuze die een adviseur moet maken uit twee (of meer) alternatieven die allen (on)aantrekkelijk zijn. De adviseur maakt deze moeilijke keuze op basis van professioneel gedrag;

- het dilemma kan zich voordoen in de context van de (startende) beroepsbeoefenaar.

Directie Financiële Markten

Ons kenmerk
FM/2014/1060 M

De leden van de PvdA-fractie wijzen erop dat MBO- en HBO-instellingen aangeven dat de Wft-examens niet voldoen aan de kwaliteitseisen. In dat kader vragen deze leden wat er concreet bedoeld wordt met kwaliteitseisen en welke scholen dit hebben aangegeven.

De Hanzehogeschool Groningen heeft haar zorgen schriftelijk aan het CDFD met c.c. aan de andere hogescholen kenbaar gemaakt. De MBO-instellingen hebben hun zorgen mondeling aan het CDFD doorgegeven. De instellingen zijn van mening dat hun curricula voldoen aan de Wft eind- en toetstermen die sinds 1 januari 2014 van kracht zijn. Ik wijs er in dit verband op dat het CDFD namens mij kwaliteitseisen aan de examens stelt. De slagingspercentages zijn inderdaad laag. Uit de meest recente cijfers (2012) uit de periode voorafgaand aan centrale examinering blijkt overigens dat de slagingspercentages toen ook al aan de lage kant waren.

Er zijn gesprekken geweest op individueel niveau als ook op hogeschoolbreed (Financial Services Management) niveau. Met de hogescholen is afgesproken dat deze in de zomer een aparte bijeenkomst zullen houden met CDFD om hun specifieke problematiek in kaart te brengen en hen behulpzaam te zijn bij het helpen van hun studenten. Ook zal CDFD meer informatie gaan verstrekken over onderwerpen als cesuur, puntentelling en het maken van vragen.

Voorts doen deze leden een oproep om samen met de betrokken partijen tot een oplossing te komen en vragen in die context wat de uitkomsten zijn van de gesprekken met de MBO- en HBO-instellingen.

De kwaliteitseisen aan de Wft-examinering stelt het CDFD namens mij vast. De bedoeling van het nieuwe stelsel was onder andere om de kwaliteit te verhogen. Dat betekent dat er andere eisen gesteld worden aan de markt en aan de studenten. Bij aanvang kan dat moeilijker zijn omdat opleidingsinstellingen nog geen ervaring hebben opgebouwd met de nieuwe eisen. Daarbij hebben hogescholen nog de handicap dat de studenten de beroepscontext missen, ook al is het examen op niveau van een startend adviseur. Een startend adviseur heeft in de financiële sector wel al vaak als administratief medewerker beroepscontext opgebouwd. Daarnaast hanteerden de MBO- en HBO-instellingen vaak een lagere cesuur en konden de docenten hun opleiding exact afstemmen op het te verwachten examen, omdat dit door de scholen zelf werd gemaakt. Aangezien de HBO's en MBO's maar een beperkt percentage uitmaken van het totale beroepsveld en de doelstelling van het centrale examen is de kwaliteit van de adviseurs over de gehele markt te verbeteren, ook op het gebied van vaardigheden en competenties, zie ik geen mogelijkheid om het examen specifiek naar de wensen van de MBO- en HBO-instellingen bij te stellen. Uiteraard neem ik feedback uit die hoek wel ter harte, net als alle feedback.

Betreffende het voornemen om de definitieve examenuitslag binnen 48 uur beschikbaar te hebben, vragen de leden van de PvdA-fractie hoe de huidige procedure versimpeld zal worden en hoe de kwaliteit van de definitieve examenuitslag geborgd zal worden.

Eventuele gebreken in vragen zijn tot nu toe de reden om te werken met een voorlopige en een definitieve uitslag. In deze periode vindt, als onderdeel van de kwaliteitszorg, soms bijstelling of verwijdering van vragen plaats. In de nieuwe procedure zal ik deze kwaliteitszorg niet langer direct koppelen aan de uitslagbepaling. Vanaf 1 september acht ik het verantwoord de kwaliteitszorg anders (in hoge mate pro-actief) in te richten. Omdat daardoor de mogelijkheid tot bijstelling van uitslagen vervalt, zal ik dat in de bepaling van de cesuur mee laten wegen. Ik zal het CDFD verzoeken hiervoor op voorhand een compensatie in te bouwen. Voorts zal het CDFD de externe contentleverancier verzoeken zogenoemde "zaai-items" te gaan gebruiken. Dit zijn pretestvragen die aan de examenkandidaten worden aangeboden in het echte examen zonder dat ze mee tellen bij de uitslag van het examen. De kandidaten weten niet wat pretestvragen en echte vragen zijn. Op deze wijze kan de kwaliteit van de vragen vooraf worden getoetst.

Tot slot vragen de leden van de PvdA-fractie of nader toegelicht kan worden waarom tegen een examenuitslag geen bezwaar en beroep open staat.

De examenuitslag is een besluit in de zin van de Algemene wet bestuursrecht (Awb). De examenuitslag houdt een beoordeling van het kennen of kunnen van een kandidaat of leerling in die ter zake is geëxamineerd of op enigerlei andere wijze is getoetst, dan wel inhoudende de vaststelling van opgaven, beoordelingsnormen of nadere regels voor die examinering of toetsing. Volgens art. 8:4 derde lid, aanhef en onder b van de Awb kan geen beroep bij de rechter worden ingesteld tegen een dergelijk besluit. Omdat de beroepsmogelijkheid is uitgesloten, bestaat krachtens art. 7:1 Awb geen recht om bezwaar tegen de uitslag in te dienen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de SP

De leden van de SP-fractie vragen naar de klachtenprocedure. Meer specifiek vragen deze leden hoeveel klachten er binnen zijn gekomen bij het CDFD, hoeveel daarvan gegrond zijn verklaard en binnen welke termijn deze behandeld worden.

In totaal zijn er circa 170 klachten gemeld bij het CDFD, waarvan er 114 zijn afgehandeld. De klachten zijn nog in behandeling. De klachten gaan over:

- inhoudelijke klachten over examenvragen (70)
- klachten over onvoldoende aansluiting tussen lesstof en examens (38);
- klachten over inzage en of doorlooptijd tot definitieve uitslag (28)
- algemene klachten waaruit onvrede blijkt (35)

De inhoudelijke klachten over examenvragen worden tegelijk met de meldingen in de VOV's beoordeeld conform de normen inzake kwaliteitszorg van het CDFD: inhoudelijke of onderwijskundige zaken worden voorgelegd aan inhoudsdeskundigen en/of onderwijskundigen. De klachten in de overige categorieën lenen zich niet voor gegrond of niet gegrondverklaring. Waar mogelijk beziet het CDFD op basis van deze feedback samen met de ketenpartners of verbeteringen in het proces mogelijk zijn. Maximaal binnen een maand, maar gemiddeld genomen binnen twee weken worden klachten behandeld.

Voorts vragen deze leden of het bij aangepaste of verwijderde vragen gaat om foutieve vragen die na 3 februari zijn geconstateerd. Ook willen de leden van de SP-fractie weten wat de gevolgen zijn voor examinandi van aanpassing en verwijdering.

Directie Financiële Markten

Ons kenmerk
FM/2014/1060 M

In totaal zijn 75 vragen naar aanleiding van klachten sinds 3 februari herbeoordeeld. Circa een derde van die vragen werd aangepast maar niet uit de examens verwijderd omdat de kandidaat geen hinder had ondervonden van de fout in de vraag (bijv. tik- of taalfouten). Eén derde van de vragen werd wel uit de individuele examens verwijderd. De meldingen in de VOV's lijken een veelvoud van deze vragen maar dat komt omdat de vragen 'at random' worden getrokken: in een week krijgen bijvoorbeeld 80 mensen vraag x, maar onder een ander nummer in het examen en ook de alternatieven worden anders gerangschikt. Er wordt dan wellicht diverse malen in een VOV een melding gedaan over vraag x maar dat betekent dat er maar één keer een vraag inhoudelijk wordt beoordeeld.

Een aanpassing of verwijdering van een vraag kan ertoe leiden dat een kandidaat alsnog slaagt. Doorgaans slaagt de kandidaat alsnog niet omdat er een bandbreedte is in de scores. Ook komt het voor dat de kandidaat de vraag "goed" heeft beantwoord zodat verwijdering van die vraag niets oplevert.

Wat betreft de slagingspercentages vragen de leden van de SP-fractie naar het aantal afgelegde PEplus examens en de bijbehorende slagingspercentages.

Naast de initiële Wft examens, worden er sinds maart PEplus-examens afgenomen. Een PEplus-examen toetst alleen relevante actualiteiten, vaardigheden en competenties. Sinds de start tot en met 21 juni jongstleden, zijn er in totaal 9.161 examens afgenomen. Dit betreft 8.244 initiële examens en 917 PEplus-examens. Het gemiddelde slagingspercentage over alle afgenomen initiële examens bedraagt op dit moment 31,8% en over alle afgenomen PEplus-examens 56,5%.

De leden van de SP-fractie wijzen er verder op dat de slagingspercentages in het MBO en HBO beduidend lager liggen. Deze leden vragen of de scholen voldoende tijd hebben gehad om hun curricula aan te passen. Tevens vragen deze leden of er samen met de Minister van Onderwijs Cultuur en Wetenschappen stappen worden genomen om de aansluiting tussen lespakketten en Wft-examens te bevorderen.

Het CDFD heeft vanaf 2009 in bijeenkomsten met de opleiding- en exameninstellingen waaronder hogescholen aangekondigd dat de minister zou worden geadviseerd om centrale examinering in te voeren. In december 2012 is het advies herziening Wft vakbekwaamheidsstructuur gepubliceerd, waarmee inzicht kwam voor de branche en opleiders in de nieuwe vakbekwaamheidsstructuur per 1 januari 2014, inclusief de toevoeging van vaardigheden, competenties en professioneel gedrag. Dat betekent dat er ruim een jaar tijd is geweest voor opleidings- en exameninstellingen, waaronder HBO- en MBO-instellingen, om te bezien op welke manier om te gaan met de Wft examinering. Zij konden daarmee afwegingen maken over vraagstukken als het wel of niet opnemen van Wft examens in het curriculum en zo ja op welk moment in de opleiding en welke aanpassingen in opleidings sfeer noodzakelijk zijn om een kandidaat voor te bereiden op een examen gebaseerd op nieuwe eind- en toetstermen en de haalbaarheid binnen de instellingen zelf daarvan.

Ik stel overigens deze exameneisen aan de beroepsgroep van financieel adviseurs. Het is de rol van opleiders om kandidaten conform die eisen op te leiden. De opleiders richten zich veelal op een bepaald segment: studenten, ervaren adviseurs, universitair geschoolden, laag geschoolden enz. Daarbij is het wenselijk en noodzakelijk dat zij hun materiaal, casuïstiek en lesmethodes afstemmen op de exameneisen. Zij zullen deze stappen zelf kunnen en moeten zetten.

Directie Financiële Markten

Ons kenmerk
FM/2014/1060 M

Tenslotte vragen de leden van de SP-fractie naar het voornemen om binnen 48 uur tot een definitieve uitslag te komen. Deze leden willen weten welke stappen er worden ondernomen om de termijn te verkorten en of de kwaliteit van de uitslag voldoende gewaarborgd is bij een kortere termijn.

Vanaf 1 september krijgen kandidaten binnen 48 uur direct hun definitieve uitslag. De fase van voorlopige uitslag komt te vervallen. Tot nu toe vormen eventuele gebreken in vragen de reden om te werken met een voorlopige en een definitieve uitslag. In de tussentijdse periode van 6 à 8 weken vindt, als onderdeel van de kwaliteitszorg, soms bijstelling of verwijdering van vragen plaats. In de nieuwe procedure zal ik deze kwaliteitszorg niet langer direct koppelen aan de uitslagbepaling. Vanaf 1 september acht ik het verantwoord de kwaliteitszorg anders (in hoge mate pro-actief) in te richten. Omdat daardoor de mogelijkheid tot bijstelling van uitslagen vervalst, zal ik in de bepaling van de cesuur mee laten wegen dat een klein percentage van de populatie een verkeerde uitslag kan krijgen. Ik zal het CDFD verzoeken hiervoor op voorhand een compensatie in te bouwen in de cesuur. Voorts zal het CDFD de externe contentleverancier verzoeken zogenoemde "zaai-items" te gaan gebruiken. Dit zijn pretestvragen die aan de examenkandidaten worden aangeboden in het echte examen zonder dat ze mee tellen bij de uitslag van het examen. De kandidaten weten niet wat pretestvragen en echte vragen zijn. Op deze wijze kan de kwaliteit van nieuwe vragen vooraf worden getoetst.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van het CDA

De leden van de CDA-fractie vragen de minister wat zijn reactie is op het stopzetten van de Wft-examinering van enkele onderwijsinstellingen. Verder vragen deze leden naar het standpunt van de minister aangaande studenten die door het stopzetten van de Wft-examinering door hun onderwijsinstelling studievertraging oplopen en welke maatregelen de minister voor hen neemt.

Ik vertrouw het de onderwijsinstellingen toe zelf te besluiten over de mate van koppeling van hun curricula en opleidingseisen op onder andere het Wft vakbekwaamheidsbouwwerk, waarbij zij rekening houden met studievoortgang van hun studenten. In de zomer wordt er door het CDFD een speciale bijeenkomst belegd om de hogescholen behulpzaam te zijn bij het opleiden van hun studenten. Daarnaast zullen wij doorlopend contact houden met alle relevante partijen.

Voorts vragen deze leden of de Wft-examens eerder volledig aan alle kwaliteitseisen voldeden aangezien er in die periode verbetermaatregelen zijn doorgevoerd.

De kwaliteit was bij aanvang voldoende. Een gerenommeerde partij had de aanbesteding voor de startset examenvragen gewonnen en haar kwaliteitsniveau was, in combinatie met een kwaliteitscontrole van het CDFD, het startpunt van de examenbank. Er bleek gedurende het proces wel verbetering mogelijk. Op punten konden vragen beter aansluiten bij de nieuwe eisen die de eind- en toetstermen aan de vragen stelden. Daarom zijn er vragen aangepast. Verder is het ondanks een zorgvuldig proces toch mogelijk dat vragen in de praktijk niet blijken te voldoen. Daarom vindt continu evaluatie plaats en worden de scores door de onderwijskundigen bijgehouden.

Ook willen de leden van de CDA-fractie weten of de minister een rol ziet weggelegd voor het CDFD dan wel DUO als het gaat om het compenseren van individuele gevallen die aantoonbaar schade hebben ondervonden van eerdere examens die niet aan de juiste kwaliteitseisen voldeden, of de minister bereid is om voor de mensen die aan een nog niet aan de kwaliteitseisen voldoende examen hebben deelgenomen een mogelijkheid tot beroep te geven en of deze mensen hun examen onafhankelijk van de uitslag kunnen inzien bij DUO.

Kandidaten zouden geen schade moeten hebben ondervonden van kwalitatief slechte examenvragen. Eventuele gebreken in vragen waren tot nu toe de reden om te werken met een voorlopige en een definitieve uitslag. Onderzoek naar een vraag kan leiden tot aanpassing of wijziging van de vraag in de examenbank. Dit kan weer leiden tot een bijstelling van de score van een kandidaat waardoor de uitslag van "gezakt" naar "geslaagd" gaat. Dan hoeft de kandidaat niet opnieuw te betalen om opnieuw examen te doen.

Alle kandidaten zijn in de gelegenheid geweest na afloop van hun examen een klacht in te dienen via de "Verklaring ordentelijk verloop" (VOV) die wordt opgesteld door de aanwezige surveillant. Alle VOV's worden bestudeerd door het CDFD en DUO. Daarnaast zijn kandidaten in de gelegenheid een klacht in te dienen bij het CDFD over de inhoud (de content) van de centrale examenbank.

DUO noch het CDFD hebben een juridische relatie met individuele examenkandidaten. Examenkandidaten hebben een juridische relatie met hun exameninstituut. Zij kunnen zich daartoe wenden. Overigens sluiten exameninstellingen aansprakelijkheid doorgaans uit. De exameninstellingen maken gebruik van de centrale examenbank die door de Staat wordt gefaciliteerd. De Staat heeft aansprakelijkheid uitgesloten voor (in)directe gevolgschade die kan ontstaan door gebruik van de centrale examenbank.

Ten aanzien van inzage geldt inderdaad dat in de beleidsregels van het CDFD is vastgelegd dat gezakte kandidaten met een examenuitslag van minimaal een 4 de examens kunnen inzien op een locatie van DUO. In de praktijk betekent dit (vanwege afrondingen) minimaal het cijfer 3,5 en een cijfer lager dan 5,5. Het bieden van inzage is bedoeld voor kandidaten om te analyseren op welke onderdelen zij tekort zijn geschoten (leereffect). Ik vind beperking van het aantal kandidaten wenselijk omdat ik het risico op bekend worden van examenvragen in de markt zo laag mogelijk wil houden. Uit ervaringen met andere examens is bekend dat kandidaten regelmatig proberen (op technisch zeer geavanceerde manieren) vragen te kopiëren. Bovendien vind ik kostenbeheersing van belang. Als een kandidaat lager dan een 3,5 heeft gescoord levert het geven van inzage weinig

nuttige informatie over het slecht gescoorde examen omdat de examenkandidaat er dan van uit kan gaan dat hij op alle onderdelen (en niet op enkele specifieke) gefaald heeft. Inzage geven aan geslaagde kandidaten acht ik minder urgent en bovendien te kostbaar.

Directie Financiële Markten

Ons kenmerk
FM/2014/1060 M

Ten slotte wil ik er op wijzen dat de uitslagen binnenkort gedetailleerde feedback gaan vermelden, zodat voor kandidaten direct inzichtelijk is hoe zij op de verschillende eind- en toetstermen hebben gescoord. Ik verwacht dat hierdoor de behoefte aan inzage op locatie zal afnemen.

Tot slot vragen deze leden op welke termijn de definitieve examenuitslagen binnen 48 uur bekend zullen zijn.

Per 1 september 2014 zullen de definitieve examenuitslagen binnen 48 uur bekend zijn.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PVV

De leden van de PVV-fractie stellen dat er weinig draagvlak is voor het nieuwe vakbekwaamheidsbouwwerk. Dit blijkt onder meer uit een petitie die is gestart tegen de verplichte examinering van Wft PE. Deze leden vragen de minister waarom de ondertekenaars van deze petitie door de minister worden genegeerd omdat de minister toch heeft gekozen voor verplichte examinering van Wft PE.

De keuze voor verplichte PE-examinering heb ik gemaakt omdat het in het oude systeem onvoldoende mogelijk was om de kwaliteit van de Permanente Educatie te borgen en adequaat toezicht te houden. Het nieuwe systeem stelt het belang van de consument centraal. Dit vereist financieel adviseurs die klantgericht en integraal adviseren. Verplichte permanente educatie levert daaraan een bijdrage. Overigens wil ik er op wijzen dat grote delen van de markt achter het nieuwe bouwwerk en de centrale examinering staan, zoals ook bleek uit de gesprekken die in het najaar van 2013 op verzoek van de Kamer hebben plaatsgevonden met de verschillende brancheorganisaties.

Ook vragen deze leden of de minister alsnog bereid is om het nieuwe vakbekwaamheidsbouwwerk voor te leggen aan de Onderwijsraad om het te laten toetsen op effectiviteit, redelijkheid en billijkheid.

De keuze voor het systeem op basis van een periodiek examen is eind 2013 met instemming van de Tweede Kamer gemaakt. Ik ben van mening dat het systeem effectief, redelijk en billijk is. Ik heb mij destijds ook uitvoerig laten adviseren door het CDFD en maatschappelijke organisaties over het nieuwe systeem. Een advies van de Onderwijsraad is derhalve niet nodig. Uiteraard zal ik uw Kamer blijven informeren over de ervaringen met het nieuwe vakbekwaamheidsbouwwerk en de centrale examinering.

Voorts vragen deze leden of naast de Hanzehogeschool Groningen, welke is gestopt met het aanbieden van Wft-examens omdat deze niet aan hun kwaliteitseisen voldeden, niet alle hogescholen en commerciële instellingen zich op dit standpunt berusten.

Ik vertrouw het de onderwijsinstellingen uiteraard toe zelf te besluiten over de mate van koppeling van hun curricula en opleidingseisen op onder andere het Wft vakbekwaamheidsbouwwerk, waarbij zij rekening houden met studievoortgang van hun studenten. Bij mijn weten wordt het standpunt van de Hanzehogeschool Groningen niet door alle hogescholen en commerciële instellingen gedeeld. Ik constateer dat in ieder geval commerciële instellingen examinandi aanmelden en examens afnemen en ik houd de vinger aan de pols bij het bekostigd onderwijs.

Ook vragen deze leden hoe de minister de situatie beoordeelt dat met het nieuwe vakbekwaamheidsbouwwerk verplicht examens moeten worden afgelegd, terwijl deze examens nog niet voldoen aan de kwaliteitseisen.

Ik deel niet de suggestie dat de examens niet voldoen aan de kwaliteitseisen. Een gerenommeerde partij heeft de startset examenvragen gemaakt. Haar kwaliteitsniveau was het uitgangspunt en dat was bij aanvang voldoende. Er bleek gedurende het proces wel verbetering mogelijk. Op punten konden vragen beter aansluiten bij de nieuwe eisen die de eind- en toetstermen aan de vragen stelden. Daarom zijn er vragen aangepast. Verder is het ondanks een zorgvuldig proces toch mogelijk dat vragen in de praktijk niet blijken te voldoen. Daarom vindt continu evaluatie plaats en worden de scores door de onderwijskundigen bijgehouden.

De leden vragen verder hoe kan worden voorkomen dat scholen en commerciële instellingen stoppen met het aanbieden van Wft-examens.

De Hogescholen zijn vrij om hun eigen keuze te maken. De doelstelling van het vakbekwaamheidsgebouw is te komen tot betere financiële adviseurs ter bescherming van de consument. CDFD overlegt met de markt en MBO- en HBO-instellingen over eventuele knelpunten die worden ervaren in het opleiden en examineren en probeert deze vanuit haar rol zo goed mogelijk te ondervangen.

Verder vragen de leden van de PVV-fractie dat het enkel en alleen diffuser zijn van de groep financiële adviseurs dan artsen, notarissen en advocaten niet hoeft te betekenen dat het PE-puntensysteem niet werkbaar zou zijn en of een verplichte examinering van Wft PE ook gaat gelden voor registeraccountants. Daarnaast vragen deze leden welke andere beroepsgroepen met raakvlakken op het gebied van financiën niet verplicht worden tot het afleggen van een driejaarlijks Wft-examen.

Tijdens bijeenkomsten met marktpartijen in oktober en november van 2013 hebben de brancheverenigingen voor onafhankelijk financieel adviseurs het idee van een PE-puntensysteem ingebracht waarbij adviseurs verplicht zijn binnen een bepaalde periode een geaccrediteerde opleidingsactiviteit bij te wonen. Dit puntensysteem diende daarnaast te worden aangevuld met een tuchtsysteem. Wanneer niet aan de verplichte PE is voldaan, volgt doorhaling in het register en mag de betreffende activiteit niet meer worden verricht.

Ik ben nog steeds van mening dat bovenstaande ideeën geen wenselijke alternatieven zijn voor het nieuwe vakbekwaamheidsgebouw. Het voorstel lost het huidige probleem, namelijk niet over de gehele linie voldoende en uniform te borgen kwaliteit van PE-programma's, niet op. Aanwezigheid bij programma's in

plaats van het afleggen van een examen borgt bovendien niet het vereiste niveau van vakbekwaamheid. Naast het feit dat de groep financiële adviseurs diffuser is dan bijvoorbeeld artsen en advocaten, zijn er andere zeer relevante verschillen. Zo gelden er voor artsen en advocaten in tegenstelling tot financieel adviseurs, hoge instapeisen (waaronder een afgeronde academische opleiding) en beschikken deze beroepsgroepen over een beroepsvereniging, waarbij de in een lange geschiedenis opgebouwde normerende werking van het tuchtrecht een belangrijke rol speelt. In het nieuwe vakbekwaamheidsbouwwerk blijft het afleggen van PE-examen via de centrale examenbank, wat mij betreft, de meest adequate en betrouwbare wijze om te borgen dat de individuele medewerkers voldoen aan de vereiste vakbekwaamheid. Door middel van de centrale examenbank wordt een uniform examenniveau gegarandeerd en is het niet langer mogelijk (neerwaarts) te concurreren op de kwaliteit van een examen of programma.

De permanente educatie in de Wft geldt alleen voor personen met een Wft-diploma behaald na 1 januari 2014. Een persoon die enkel en alleen in de hoedanigheid van registeraccountant werkzaam is valt dus niet onder de permanente educatie van de Wft. Alle werknemers en andere natuurlijke personen die zich onder verantwoordelijkheid van een financiële dienstverlener bezighouden met advisering met betrekking tot de onderwerpen: basis, consumptief krediet, schadeverzekering particulier, schadeverzekering zakelijk, zorgverzekering, vermogen, inkomensverzekering, hypothecair krediet en pensioen moeten beschikken over het daartoe vereiste diploma. Deze groep adviseurs dient daarnaast binnen een periode van 36 maanden met goed gevolg een PE-examen af te ronden. Voor alle andere medewerkers, zoals klantmedewerkers die geen advies geven, geldt geen diplomaplicht en daarmee ook geen plicht tot het met goed gevolg afronden van een PE-examen.

Voorts vragen deze leden of de adviseurs die reeds een Wft-examen hebben behaald over drie jaar niet te maken krijgen met herhaling van lesstof.

In november 2013 is toegezegd dat in beginsel enkel PE-actualiteiten die binnen een tijdsbestek van één jaar hebben plaatsgevonden getoetst zullen worden.¹ Hiermee wordt voorkomen dat teveel 'oude' kennis getoetst wordt. Relevante actualiteiten die niet binnen het tijdsbestek van één jaar vallen, kunnen getoetst worden indien deze nog van belang zijn op het moment van het afleggen van het PE-examen.

De leden van de PVV-fractie vragen verder hoeveel bestaande diplomahouders momenteel nog een PEplus examen moeten afleggen en hoeveel adviseurs een nieuw Wft-examen moeten doen vanwege het zogenoemde bedrijfsvoeringsmodel en wat de verdere kosten van een PEplus examen en van een Wft-examen voor de deelnemers is.

De prognose is dat voor 1 januari 2016 in totaal 120.000 kandidaten een initieel zullen doen en dat ca. 60.000 kandidaten twee à drie verschillende PEplus examens zullen doen. De exameninstellingen zijn vrij om een prijs per examen vast te stellen. In de praktijk bedraagt deze prijs bij de diverse exameninstellingen ca. € 120.

---

¹ Kamerstukken II 2013/14, 32545, nr. 16.

Verder vragen deze leden of de minister bereid is om voor iedere kandidaat inzage te geven in het examen en niet alleen bij een eindcijfer dat tussen de 4,0 en 5,5 ligt.

Directie Financiële Markten

Ons kenmerk
FM/2014/1060 M

In de beleidsregels van het CDFD is vastgelegd dat gezakte kandidaten met een examenuitslag van minimaal een 4 de examens kunnen inzien op een locatie van DUO. In de praktijk betekent dit (vanwege afrondingen) minimaal het cijfer 3,5 en een cijfer lager dan 5,5. Het bieden van inzage is bedoeld voor kandidaten om te analyseren op welke onderdelen zij tekort zijn geschoten (leereffect). Ik vind beperking van het aantal kandidaten wenselijk omdat ik het risico op bekend worden van examenvragen in de markt zo laag mogelijk wil houden. Bovendien vind ik kostenbeheersing van belang. Als een kandidaat lager dan een 3,5 heeft gescoord is het geven van inzage zinloos omdat hij er dan van uit kan gaan dat hij op alle onderdelen (en niet op enkele specifieke) gefaald heeft. Inzage geven aan geslaagde kandidaten acht ik minder urgent en bovendien te kostbaar.

Ten slotte wil ik er op wijzen dat de uitslagen binnenkort gedetailleerde feedback gaan vermelden, zodat voor kandidaten direct inzichtelijk is hoe zij op de verschillende eind- en toetstermen hebben gescoord. Ik verwacht dat hierdoor de behoefte aan inzage op locatie zal afnemen.

Vorst vragen deze leden welke slagingspercentages de minister acceptabel vindt en of de Kamer schriftelijk op de hoogte kan worden gesteld over de slagingspercentages.

Het doel van de centrale examenbank is het toetsen van de eind- en toetstermen als onderdeel van het nieuwe vakbekwaamheidsbouwwerk. Het doel van het nieuwe vakbekwaamheidsbouwwerk is het professionaliseren van de vakbekwaamheid van de financiële dienstverlening. De lat is hoger gelegd en niet iedere kandidaat zal wellicht aan de nieuwe eisen kunnen voldoen. Met andere woorden, het uitgangspunt is de professionalisering van de vakbekwaamheid en *niet* het percentage kandidaten dat moet slagen. De slagingspercentages voor de Wft-examens zijn onder andere gebaseerd op het beheersingsniveau van de kandidaten. Het is daarom niet mogelijk om te spreken over acceptabele slagingspercentages omdat het beheersingsniveau van de kandidaten invloed heeft op het percentage geslaagden en juist dit niveau aan de nieuwe eisen moet voldoen met als doel het professionaliseren van de vakbekwaamheid. Bij mijn volgende Kamerbrief over de stand van zaken in oktober zal ik u wederom informeren over de slagingspercentages.

Tot slot vragen de leden van de PVV-fractie op welke wijze en binnen welke termijn de definitieve examenuitslag binnen 48 uur kan worden gegeven.

Vanaf 1 september krijgen kandidaten binnen 48 uur direct hun definitieve uitslag. De fase van voorlopige uitslag komt te vervallen. Tot nu toe vormen eventuele gebreken in vragen de reden om te werken met een voorlopige en een definitieve uitslag. In de tussentijdse periode van 6 à 8 weken vindt, als onderdeel van de kwaliteitszorg, soms bijstelling of verwijdering van vragen plaats. In de nieuwe procedure zal ik deze kwaliteitszorg niet langer direct koppelen aan de uitslagbepaling. Vanaf 1 september acht ik het verantwoord de kwaliteitszorg

anders (in hoge mate pro-actief) in te richten. Omdat daardoor de mogelijkheid tot bijstelling van uitslagen vervalft, zal ik in de bepaling van de cesuur mee laten wegen dat een klein percentage van de populatie een verkeerde uitslag kan krijgen. Ik zal het CDFD verzoeken hiervoor op voorhand een compensatie in te bouwen. Voorts zal het CDFD de externe contentleverancier verzoeken zogenoemde "zaai-items" te gaan gebruiken. Dit zijn pretestvragen die aan de examenkandidaten worden aangeboden in het echte examen zonder dat ze mee tellen bij de uitslag van het examen. De kandidaten weten niet wat pretestvragen en echte vragen zijn. Op deze wijze kan de kwaliteit van nieuwe vragen vooraf worden getoetst.

Directie Financiële Markten

Ons kenmerk
FM/2014/1060 M

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van D66

De leden van de D66-fractie vragen of de minister kennis heeft genomen van de bezorgdheid van de sector omdat de lage slagingspercentages voor MBO- en HBO-studenten de aansluiting van deze studenten op de arbeidsmarkt aantast en hoe dit zich verhoudt tot het onderwijsbeleid van het kabinet dat er op gericht is dat scholen het opleidingsaanbod beter afstemmen op de vraag vanuit de arbeidsmarkt.

Ik heb kennis genomen van de bezorgdheid van de sector. Ik wil hierbij benadrukken dat het Wft-bouwwerk gericht is op de gehele sector. De MBO- en HBO-instellingen maken ca. 10% uit van het aantal examenkandidaten. De eisen vanuit het nieuwe bouwwerk vragen meer van een student dan enkel kennis en begrip. Het nieuwe bouwwerk kan bij de beoogde toepassing juist zorgen voor een betere aansluiting bij de arbeidsmarkt. Ik kan me voorstellen dat opleiding en praktijk even tijd nodig hebben om af te stemmen. Daarbij zie ik het als taak van de onderwijsinstellingen om de studenten goed te trainen op de gewijzigde eisen. In de zomer wordt er door het CDFD een speciale bijeenkomst belegd om de hogescholen behulpzaam te zijn bij het opleiden van hun studenten. Daarnaast zullen wij doorlopend contact houden met alle relevante partijen.

Voorts vragen de leden van de D66-fractie of de opleidingsinstituten voldoende tijd en mogelijkheden hadden om hun programma en lesmethode tijdig aan te passen.

Het CDFD heeft vanaf 2009 in bijeenkomsten met de opleiding- en exameninstituten waaronder hogescholen aangekondigd dat de minister zou worden geadviseerd om centrale examinering in te voeren. In december 2012 is het advies herziening Wft vakbekwaamheidsstructuur gepubliceerd, waarmee inzicht kwam voor de branche en opleiders in de nieuwe vakbekwaamheidsstructuur per 1 januari 2014, inclusief de toevoeging van vaardigheden, competenties en professioneel gedrag. Dat betekent dat er ruim een jaar tijd is geweest voor opleidings- en exameninstellingen, waaronder HBO- en MBO-instellingen, om te bezien op welke manier om te gaan met de Wft examinering. Zij konden daarmee afwegingen maken over vraagstukken als het wel of niet opnemen van Wft examens in het curriculum en zo ja op welk moment in de opleiding en welke aanpassingen in opleidingssfeer noodzakelijk zijn om een kandidaat voor te bereiden op een examen gebaseerd op nieuwe eind- en toetstermen en de haalbaarheid binnen de instellingen zelf daarvan.

Daarnaast vragen de leden van de D66-fractie of er vooraf oefentoetsen beschikbaar waren zodat opleiders inzicht kregen in het niveau dat voortaan gevraagd zou worden van de examenkandidaten.

Er zijn in oktober 2013 voorbeeldvragen voor competenties en vaardigheden beschikbaar gesteld. Er zijn geen oefenexamens gemaakt omdat dat een taak voor de opleiders is, die in staat zouden moeten zijn om de eind- en toetstermen te vertalen naar concrete opleiding.

Ook vragen de leden van de D66-fractie per wanneer het CDFD de richtlijnen voor de verschillende soorten vragen voor de uitvoeringspraktijk ter beschikking stelt, zodat opleiders concreter inzicht krijgen in de wijze waarop de vragen worden vormgegeven.

Na de invoering van de centrale examenbank heeft de markt aangegeven behoefte te hebben aan meer inzicht hoe de examens worden vormgegeven. Op 4 juni 2014 is een document ter beschikking gesteld aan de markt waarin richtlijnen zijn opgenomen die inzicht geven in de wijze waarop de examenvragen worden vormgegeven met het doel de opleidingen hier beter op af te kunnen stemmen.

Voorts vragen deze leden per wanneer het aantal examenvragen in de Centrale Examenbank moet zijn uitgegroeid tot 6.000 examenvragen.

In de periode juni 2014 tot en met december 2016 groeit de omvang van de examenbank stapsgewijs tot ca. 6.000 items.

De leden van de D66-fractie vragen verder hoeveel kandidaten de komende jaren verwacht worden voor de initiële Wft-examens en de Permanente Educatie.

De prognose is dat voor 1 januari 2016 in totaal 120.000 kandidaten een initieel zullen doen en dat ca. 60.000 kandidaten twee à drie verschillende PEplus examens zullen doen.

In het licht van voorgaande vragen deze leden of de opstart van het CDFD voldoende snel is om geen verdere vertraging te laten ontstaan in het studieprogramma van nieuwe en bestaande adviseurs en binnen welke termijn de definitieve examenuitslag kan worden gegeven binnen 48 uur.

Vanaf 1 september krijgen kandidaten binnen 48 uur direct hun definitieve uitslag. De fase van voorlopige uitslag komt te vervallen. Tot nu toe vormen eventuele gebreken in vragen de reden om te werken met een voorlopige en een definitieve uitslag. In de tussenliggende periode van 6 à 8 weken vindt, als onderdeel van de kwaliteitszorg, soms bijstelling of verwijdering van vragen plaats. In de nieuwe procedure zal ik deze kwaliteitszorg niet langer direct koppelen aan de uitslagbepaling. Vanaf 1 september acht ik het verantwoord de kwaliteitszorg anders (in hoge mate pro-actief) in te richten. Omdat daardoor de mogelijkheid tot bijstelling van uitslagen vervalt, zal ik in de bepaling van de cesuur mee laten wegen dat een klein percentage van de populatie een verkeerde uitslag kan krijgen. Ik zal het CDFD verzoeken hiervoor op voorhand een compensatie in te bouwen. Voorts zal het CDFD de externe contentleverancier verzoeken zogenoemde "zaai-items" te gaan gebruiken. Dit zijn pretestvragen die aan de examenkandidaten worden aangeboden in het echte examen zonder dat ze mee

tellen bij de uitslag van het examen. De kandidaten weten niet wat pretestvragen en echte vragen zijn. Op deze wijze kan de kwaliteit van nieuwe vragen vooraf worden getoetst.

Directie Financiële Markten

Ons kenmerk
FM/2014/1060 M

Tot slot vragen de leden van de D66-fractie of de minister nog in overleg is met de sector aangezien brancheorganisaties gezamenlijk een ervaringsloket hebben geopend om zicht te krijgen op praktijkervaringen van examenkandidaten en dat er in algemene zin nog veel vragen leven omtrent de centrale Wft-examinering.

Uiteraard ben ik bereid de ervaringen die binnenkomen via het loket van de brancheorganisaties te gebruiken om de kwaliteit van de centrale examinering te verbeteren. CDFD zal daarvoor overleg entameren. Praktijkervaringen die via de klachtenprocedures van DUO en het CDFD binnenkomen, worden al gebruikt om de kwaliteit van de examens te verbeteren. Ik wil daarom ook graag het belang van deze klachtenprocedures benadrukken; examinandi met klachten moeten ook vooral niet schromen deze klachten via de geëigende procedures in te dienen. Dit komt het proces van kwaliteitsverbetering alleen maar ten goede. Zoals ik eerder aangaf in mijn brief van 13 juni jl. zijn we, naar mijn oordeel, met het nieuwe vakbekwaamheidsgebouw en de centrale examinering op de goede weg en zijn sinds de introductie van dit nieuwe stelsel de betrokken ketenpartners bezig geweest om de kwaliteit van de centrale examinering continu te verbeteren.